

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ISSN 2524-0609

Серія

ПЕДАГОГІКА

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Збірник наукових праць

Випуск 1(44)

Ужгород – 2019

Науковий вісник Ужгородського університету.

Серія: «Педагогіка. Соціальна робота».

Випуск 1 (44) ' 2019

– науково-практичний журнал у галузі педагогіки, в якому висвітлюються актуальні питання методології та історії педагогіки, теорії і практики навчання, теорії і практики виховання, теорії і методики професійної освіти, соціальної педагогіки, соціальної роботи, сучасних педагогічних технологій та інших галузей педагогічної науки.

Редакційна колегія

Головний редактор:

Козубовська І.В. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, ДВНЗ «УжНУ» (Україна)

Заступник головного редактора та відповідальний за випуск:

Бартош О.П. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціології і соціальної роботи, ДВНЗ «УжНУ» (Україна)

Члени редколегії:

Козловська І.М. доктор педагогічних наук, професор, ДВНЗ «УжНУ» (Україна)

Опачко М.В. доктор педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, ДВНЗ «УжНУ» (Україна)

Староста В.І. доктор педагогічних наук, професор, ДВНЗ «УжНУ» (Україна)

Товканець О.С. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, ДВНЗ «УжНУ» (Україна)

Шандор Ф.Ф. доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри соціології і соціальної роботи, ДВНЗ «УжНУ» (Україна)

Букач М.М. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи, Миколаївський національний університет ім.В.О.Сухомлинського (Україна)

Мешко Г.М. доктор педагогічних наук, професор, Тернопільський національний педагогічний університет ім.В.Гнатюка (Україна)

Поліщук В.А. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи, Тернопільський національний педагогічний університет ім.В.Гнатюка (Україна)

Товканець Г.В. доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти, Мукачівський державний університет (Україна)

Кіш Янош, доктор психології, професор, Дебреценський університет (Угорщина)

Крчмері Владімір, доктор медичних наук, професор, ректор Університету здоров'я та соціальної роботи св.Алжбети (Словаччина)

Норман Джудіт, доктор соціальної роботи, професор, Університет Брігам Янг (США)

Рецензенти:

Олексюк Н.С., доктор педагогічних наук, професор

Фенчак Л.М., кандидат педагогічних наук, доцент

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 7972 від 9 жовтня 2003 р.

Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготівників, і розповсюджувачів видавничої продукції Серія 3т №32 від 31 травня 2006 р.

Засновник і видавець:

Ужгородський національний університет, Україна, 88000, м.Ужгород, пл.Народна, 3. Видавництво: вул. Капітульна, 18;
e-mail: goverla-print@uzhnu.edu.ua

Адреса редакції:

88017, м.Ужгород, вул. Університетська, 14, факультет суспільних наук, кімн.218,
e-mail: olena.bartosh@uzhnu.edu.ua

Збірник наукових праць видається з березня 1998 р., виходить двічі на рік.

Збірник наукових праць перереєстровано як друковане періодичне видання, включене до переліку наукових фахових видань України, галузі науки – педагогічні, що затверджений Наказом МОН України від 09.03.2016 р. № 241 (додаток 9, позиція 78).

Офіційний сайт:

<http://www.visnyk-ped.uzhnu.edu.ua>

Збірник представлено у наукометричних базах даних, репозитаріях та пошукових системах:

- Google Scholar (США)
- Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського (Україна)
- INDEX Copernicus – [ICV 2017: 65.57](#) (Польща)

Рекомендовано до друку Вченою Радою ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 6 від 30 травня 2019 року

УДК 371; 378; 364

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»: зб.наук. пр. / Ред. кол. : Козубовська І.В. (гол.ред.) та ін. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2019. Випуск 1 (44). 218 с.

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE UNIVERSITY
«UZHHOROD NATIONAL UNIVERSITY»

SCIENTIFIC HERALD OF
UZHHOROD UNIVERSITY

ISSN 2524-0609

Series

PEDAGOGY

SOCIAL WORK

Collection of Scientific Works

Issue 1 (44)

Uzhhorod – 2019

Scientific Bulletin of Uzhhorod University.

Series: «Pedagogy. Social Work».

Issue 1 (44) '2019

– is a scientific-practical journal in the field of pedagogy. Its main thematic areas are the current issues of: methodology and history of pedagogy, theory and practice of teaching, theory and practice of education, theory and methodology of professional education, social pedagogy, social work, modern pedagogical technologies and other areas of pedagogical science.

Editorial Board

Editor-in-Chief:

Kozubovska Iryna. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School, Uzhhorod National University (Ukraine)

Deputy of Editor-in-Chief and Executive Secretary:

Bartosh Olena. Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Sociology and Social Work Department, Uzhhorod National University (Ukraine)

Members of the Editorial Board:

Kozlovskaya Iryna. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Uzhhorod National University (Ukraine)

Opachko Magdalyna. Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School, Uzhhorod National University (Ukraine)

Starosta Volodymyr. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Uzhhorod National University (Ukraine)

Tovkanets Oksana. Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School, Uzhhorod National University (Ukraine)

Shandor Fedir. Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Head of Sociology and Social Work Department, Uzhhorod National University (Ukraine)

Bukach Mykola. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Social Work Department, Mykolaiv National University named after V.Sukhomlynsky (Ukraine)

Meshko Galyna. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Gnatyuk (Ukraine)

Polischuk Vira. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Social Pedagogics and Social Work Department, Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Gnatyuk (Ukraine)

Tovkanets Ganna. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Department of Pedagogy and Methodology of Pre-school and Primary Education, Mukachevo State University (Ukraine)

Kiss János. Doctor of Psychology, Professor, University of Debrecen (Hungary)

Krčmery Vladimír. Dr. h. c. prof. MUDr., DrSc., Head of St. Elizabeth University of Health and Social Work in Bratislava (Slovakia)

Norman Judith. Doctor of Social Work, Professor, Brigham Young University (the USA)

Reviewers:

Oleksiuk Nataliya. Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Fenchak Liubov. Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Certificate of the print media state registration Series KV № 7972 dated by October 9, 2003

Certificate of state registration of publishers, manufacturers, and distributors of publishing products Series 3m №32 dated by 31 May 2006

Founder and publisher: Uzhhorod National University, Ukraine, 88000, Uzhhorod, Narodna square, 3. Publishing House Goverla: Kapitulna str., 18; e-mail: goverla-print@uzhnu.edu.ua

Editorial address: 88017, Uzhhorod, Universitetska str., 14, Faculty of Social Sciences, room 218, e-mail: olena.bartosh@uzhnu.edu.ua

The journal has been published since March 1998, is published twice a year.

Collection of scientific articles is re-registered as a printed periodical edition, included in the list of scientific professional editions of Ukraine, the field of science – Pedagogy, approved by the Order of Ministry of Education of Ukraine dated by 09 March 2016, № 241 (annex 9, position 78).

Website: <http://www.visnyk-ped.uzhnu.edu.ua>

The journal is registered in scientometric databases, repositories and search engines:

- Google Scholar (the USA)
- National Library of Ukraine named after Vernadsky (Ukraine)
- INDEX Copernicus – ICV 2017: 65.57 (Poland)

Recommended for publication by the Scientific Council of Uzhhorod National University, record № 6 from May 30, 2019

UDC 371; 378; 364

Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: «Pedagogy. Social Work»: collection of scientific articles / Kozubovska, I.V. (Ed.). Uzhhorod: Publishing House of Uzhhorod National University «Hoverla», 2019. Issue 1 (44). 218 p.

ЗМІСТ

Баргош Олена, Лімбах Федір. ДО ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	9
Бондарчук Наталія, Чернов Віктор. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ З УРАХУВАННЯМ ЇХНІХ ПСИХОДИНАМІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ	13
Браніцька Тетяна. МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	18
Бурдейна Людмила. КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ТА СТАН ПРОБЛЕМИ У ПРАКТИЦІ РОБОТИ ЗВО АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ	23
Варга Наталія, Голонич Ян. ДО ПИТАННЯ ПРО СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ	28
Гончар Інна. ПРЕДСТАВНИЦТВО ІНТЕРЕСІВ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ.....	33
Горобець Ольга, Горобець Сергій. ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	38
Гусак Людмила. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....	43
Данилевич Мирослава, Романчук Ольга. ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ.....	47
Дем'янчук Олена, Адамович Ірина. «ШКОЛА МОЛОДОГО ПЕДАГОГА» ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ПРОФЕСІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГА.....	53
Добровіцька Олена. ВОЛОНТЕРСТВО У ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	59
Дроздова Вероніка. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ТА ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (НА ПРИКЛАДІ ІКТ)	63
Єпіхіна Марина. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА	67
Козубовська Ірина, Козубовський Ростислав. УЧАСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ВОЛОНТЕРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	71
Кокнова Тетяна. ПІДГРУНТЯ СУТНІСНОГО ПОХОДЖЕННЯ ЛІНГВОМЕТОДИЧНОЇ.....	75
Кононович Дар'я. МАНІПУЛЯЦІЯ СВІДОМІСТЮ ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	80
Кравчина Тетяна. ПРОФЕСІЙНА РЕФЛЕКСІЯ В СТРУКТУРІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА	84
Кульчицький Віталій. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ.....	88
Левчук Олена. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ МАТЕМАТИЧНИХ КУРСІВ НА АГРОНОМІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У СИСТЕМІ «НАУКА-ОСВІТА-ВИРОБНИЦТВО».....	93
Лещук Галина. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ФАКТОРА СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОГО ВПЛИВУ НА ОСОБИСТІТЬ	98
Логвиненко Тетяна. НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ	102
Максимовська Наталія, Вегеріна Анастасія. ТРАНСФОРМАЦІЯ СФЕРИ ДОЗВІЛЛЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ	106

Маляр Олена. ЕМОЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ В СІМ'Ї ТА ЇЇ ВРАХУВАННЯ У РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА.....	111
Опачко Магдалина. ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У РОЗРОБЦІ ТЕОРЕТИЧНОГО І ПРАКТИЧНОГО АСПЕКТІВ ДИДАКТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	116
Побережна Наталія. ОРГАНІЗАЦІЯ ТВОРЧО-ПОШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВОВИЗНАВЦІВ У ПРОЦЕСІ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНИМИ ПРОЕКТАМИ.....	122
Повідайчик Оксана, Рюль Вікторія. ПРОБЛЕМА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	127
Полонська Тамара. РЕАЛІЗАЦІЯ НАКРІЗНИХ ЗМІСТОВИХ ЛІНІЙ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ	132
Попик Мар'яна. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ: ДОСВІД ШВЕЙЦАРІЇ.....	137
Попович Анна. ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ ЗАКАРПАТТЯ.....	141
Пришляк Оксана. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ ДО РОБОТИ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	146
Рижанова Алла. ПОЛІТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	151
Розман Ірина. ПРОБЛЕМИ ПЕРІОДИЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ БІОГРАФІСТИКИ	156
Романовська Людмила. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ МАТЕРИНСТВА ТА ДИТИНСТВА.....	160
Семенець Лариса, Васильєва Регіна. КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ: ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТ.....	165
Семенець Сергій, Чугунова Олена. РОЗВИТОК МАТЕМАТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ У НАВЧАННІ АЛГЕБРИ І ПОЧАТКІВ АНАЛІЗУ: РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАДАЧНОГО ПІДХОДУ	169
Сидорук Ірина. ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА»	174
Товканець Ганна. ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ЯК УМОВА УСПІШНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В СОЦІУМІ	179
Федорець Василь. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ	185
Хмельяр Інеса, Бурбан Оксана. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖПРЕДМЕТНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	192
Чайка Ірина, Хакімова Мата. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ В НЕДЕРЖАВНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	198
Чайковська Ганна. ПРОБЛЕМА ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ МАРІЇ МОНТЕСОРРІ.....	204
Шмельова Тетяна. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА КУЛЬТУРУ ТА ОСВІТУ	209
Юрченко Артем. ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ З ІНФОРМАТИКИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ	214

CONTENTS

Bartosh Olena, Limbakh Fedir. CULTURE OF FOREIGN LANGUAGE PROFESSIONAL COMMUNICATION OF GRADUATES OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS	9
Bondarchuk Natalia, Chernov Victor. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF PHYSICAL TRAINING OF SCHOOL PUPILS TAKING INTO ACCOUNT THEIR PSYCHODYNAMIC PROPERTIES	13
Branitska Tetiana. INTERCULTURAL COMPETENCE AS AN IMPORTANT FACTOR OF PROFESSIONAL ACTIVITY OF SOCIAL SPHERE SPECIALISTS	18
Burdeina Lyudmila. CRITERIA AND LEVELS OF FORMATION OF THE MORAL CULTURE OF STUDENT YOUTH AND THE CONDITION OF THE PROBLEM IN THE PRACTICE OF THE WORK OF THE UNIVERSITIES	23
Varha Nataliia, Golonich Jan. TO THE ISSUE OF SOCIAL ASPECTS OF INFORMAL EMPLOYMENT OF POPULATION	28
Gonchar Inna. REPRESENTATION OF THE INTERESTS OF PEOPLE WITH DISABILITIES IN SOCIAL WORK	33
Gorobets Olga, Gorobets Serhiy. ECONOMIC EDUCATION IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT	38
Husak Ludmyla. FORMATION OF THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF STUDENTS OF ECONOMIC SPECIALTIES IN THE STUDY OF MATHEMATICAL DISCIPLINES	43
Danylevych Myroslava, Romanchuk Olha. ACTIVE TEACHING METHODS IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORT	47
Demyanchuk Olena, Adamovych Iryna. FORMATION OF GONOSTIC LESSONS IN THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF YOUNG PEDAGOGES	53
Dobrovitska Olena. VOLUNTEERING IN AN INCLUSIVE ENVIRONMENT AS PEDAGOGICAL CONDITIONS OF TRAINING FOR THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF A SOCIAL WORKER	59
Drozdova Veronika. USE OF MODERN TECHNOLOGIES IN LEARNING AND TEACHING OF FOREIGN LANGUAGE (BY THE EXAMPLE OF ICT)	63
Yepikhina Maryna. FEATURES OF STUDYING THE INTEGRATED COURSE «I EXPLORE THE WORLD» IN THE NEW UKRAINIAN SCHOOL IN THE CONTEXT OF THE PEDAGOGY OF PARTNERSHIP	67
Kozubovska Iryna, Kozubovskyi Rostyslav. PARTICIPIATION OF THE PUPILS OF PRIMARY SCHOOLS IN THE VOLUNTEERING ACTIVITY	71
Koknova Tetiana. FUNDAMENTALS OF THE ORIGIN OF LINGUISTIC-AND-METHODICAL COMPETENCE OF PROSPECTIVE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS	75
Kononovych Daria. MANIPULATION OF CONSCIOUSNESS AS AN OBJECT OF SOCIAL-PEDAGOGICAL RESEARCH	80
Kravchyna Tetyana. PROFESSIONAL REFLECTION IN THE STRUCTURE OF INNOVATIVE ACTIVITY OF THE SOCIAL PEDAGOGUE	84
Kulchytyki Vitalij. PATRIOTIC EDUCATION AS A COMPONENT OF PROFESSIONAL TRAINING OF A FUTURE SPECIALIST	88
Levchuk Olena. PEDAGOGICAL CONDITIONS OF TRANSFORMATION OF MATHEMATICAL COURSES AT THE AGRONOMIC FACULTY IN CONDITIONS OF DEEPENING THE INTEGRATION TIES IN THE SYSTEM OF «SCIENCE-EDUCATION-PRODUCTION»	93
Leshchuk Halyna. FEATURES OF SOCIO-CULTURAL ACTIVITY AS A FACTOR OF SOCIAL-EDUCATIONAL INFLUENCE ON PERSONALITY	98
Lohvynenko Tetyana. SCIENTIFIC RESEARCH ACTIVITY AS A FACTOR OF IMPROVEMENT THE QUALITY OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN THE SOCIAL SPHERE	102
Maksimovska Natalia, Veherina Anastasia. TRANSFORMATION OF SPHERE OF ENTERTAINMENT IN CONDITIONS OF INFORMATION SOCIETY: SOCIAL-PEDAGOGICAL ASPECTS	106

УДК 378.1:347.96

DOI: 10.24144/2524-0609.2019.44.23-27

Бурдейна Людмила Іванівна

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедра математики, фізики та комп'ютерних технологій

Вінницький національний аграрний університет

м.Вінниця, Україна

byrdeyna2010@ukr.net

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-2206-430X>

КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ТА СТАН ПРОБЛЕМИ У ПРАКТИЦІ РОБОТИ ЗВО АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

Анотація. Виявлення рівня вихованості студентів дає змогу оцінити ефективність застосування форм та методів педагогічної взаємодії з метою можливості його подальшого корегування; дієвість певних технологій навчання допоможе з'ясувати відхилення у моральному розвитку особистості, визначити недоліки, а також знайти нові шляхи формування цієї якості особистості. Метою дослідження є визначення стану сформованості моральної культури студентської молоді ЗВО аграрного профілю. Основними методами дослідження були анкетування і опитування. Результати даного дослідження свідчать про те, що у студентів перших курсів інституту ще не сформовані уявлення про масштабність міжособистісних зв'язків їхньої майбутньої діяльності, від яких буде залежати основний відсоток успіху у виконуваних ними роботах. Адже тісний зв'язок професійних якостей майбутнього фахівця й моралі впливає безпосередньо із самої суті економічної діяльності.

Ключові слова: вихованість; рівень; критерій; мотив.

Вступ. Щоб визначити результативність виховної роботи із забезпечення ефективного формування моральної культури особистості студента, слід мати чітке уявлення про виміри у рівнях вихованості студентів, у їхній свідомості та поведінці. Виявлення рівня вихованості студентів дасть змогу оцінити ефективність застосування форм та методів педагогічної взаємодії; дієвість певних технологій навчання допоможе з'ясувати відхилення у моральному розвитку особистості, визначити недоліки, а також знайти нові шляхи формування цієї якості особистості. У цьому полягає **актуальність** нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У психолого-педагогічній літературі є чимало методик і програм діагностики моральної вихованості. За спрямованістю, способом і місцем застосування критерії сформованості моральної культури умовно можна поділити на дві групи: 1) такі, що пов'язані з проявом результатів у зовнішній формі – у судженнях, оцінках, учинках, діях особистості; 2) такі, що пов'язані з явищами внутрішнього світу особистості – мотивами, установками, переконаннями, орієнтаціями.

Так, у науковій літературі можна зустріти рекомендації щодо використання критеріїв і показників вихованості у ставленні особистості до суспільства, діяльності, окремих людей (Денищик, 2014), моральну культуру як активну життєву позицію розглядає К.Байша (Байша, 2000), вивченням моральної вихованості за різними критеріями на різних рівнях: на рівні розвитку моральних почуттів, стосунків, стійких мотивів і спрямованості особистості, на рівні світогляду (Бондаревська, 2001), окремими аспектами морального виховання займалися І.Грязнов, В.Діуліна (Грязнов, 2004, Діуліна, 2002), методологічні засади формування базової культури особистості досліджені в працях В. Костіва (Костів, 2004).

Моральні якості формуються на основі й у зв'язку з іншими особистісними утвореннями, що розкривають ставлення людини до суспільства, праці, гуманне ставлення до людей і принципово вимогливе до себе. Вступаючи у взаємодію, вони породжують нові властивості – вихованість особистості.

Тому **метою** нашого дослідження є визначення стану сформованості моральної культури студентської молоді ЗВО аграрного профілю. **Методи дослідження:** опитування, анкетування, бесіда, обгово-

рення, зміст яких полягав у визначенні рівнів сформованості моральної культури студентської молоді.

Виклад основного матеріалу. Вихованість – це властивість особистості, що є сукупністю достатньо сформованих соціально значущих якостей, які виявляються у ставленні людини до природи, суспільства, до людей, до себе, до продуктів людської діяльності.

У вихованні виявляються, з одного боку, моральні вимоги суспільства, які відображаються у моральній свідомості особистості, в нормах, принципах, ідеалах, а з іншого – засвоєні кожною людиною принципи, які спрямовують, регулюють і контролюють її дії та вчинки.

Для визначення рівня вихованості розробляють відповідні критерії, що виступають у ролі мірила, норми. Критерій є найвищим, ідеальним рівнем явища, що вивчається. Зіставляючи наявний рівень вихованості з нормою, можна спостерігати динаміку формування тієї чи іншої якості особистості.

Моральна вихованість включає: обізнаність та усвідомлення людиною моральних норм, правил, дотримання їх у поведінці.

Моральна культура особистості як якісна характеристика морального розвитку розкриває ставлення людини до суспільства, оточення, до себе, до продуктів людської діяльності.

У процесі самоконтролю, саморегуляції та діяльності моральні норми закріплюються і стають якостями особистості, що характеризують її моральну вихованість.

Виділяючи провідну ознаку рівнів вихованості – діяльність, що, змінюючись, існує на всіх рівнях, ми в змозі не лише прослідкувати зміни й розвиток певної якості, але і порівняти ці зміни на кожному ступені у співвідношенні з другою ознакою – знаннями.

Так, гіпотетично передбачуваний низький рівень характеризується наявністю неповних або фрагментарних знань та епізодичним виконанням моральних обов'язків, пов'язаних із зовнішнім контролем та вимогами. Поведінка носить пристосовницький характер. Такий рівень може характеризуватись як рівень «роздвоєння моралі», знання моральних норм і принципів носить формальний характер і по суті не втілюється в діяльності. Діяльність має характер, що суперечить прийнятним у суспільстві моральним вимогам.

Другий – середній – рівень, характеризується

повними чи неповними моральним знаннями й виконанням переважно таких моральних обов'язків, які не залежать від зовнішнього контролю. Однак моральна діяльність ще не набула достатньо систематичного характеру: у випадку конфліктних, проблемних ситуацій можливе невиконання моральних обов'язків. У зв'язку з цим даний рівень можна назвати «ситуативним» (Бурдейна, 2005).

Третій – високий – рівень моральної вихованості характеризується певними моральними знаннями і систематичною моральною діяльністю щодо реалізації їх на практиці, що дає можливість характеризувати даний рівень як рівень «єдності моралі», єдності слова і діла.

Перевага певних ознак дозволяє характеризувати рівень вихованості особистості.

На основі описаних критеріїв і рівнів сформованості моральної культури особистості ми спробуємо визначити оптимальні шляхи її розвитку та реалізації у діяльності студентської молоді ЗВО аграрного профілю.

У дослідно-експериментальній роботі ми прагнули визначити рівень розуміння та усвідомлення таких моральних якостей, як відповідальність, справедливості, толерантності, почуття людської гідності, чесності.

У нинішніх умовах, коли свобода особистості є одним із показників демократичності, почуття відповідальності, справедливості, толерантності є важливими якостями. Проте студенти усвідомлюють це неповною мірою. Тому необхідна цілеспрямована робота в цьому напрямі на основному та завершальному етапах навчання у ЗВО.

Одним із визначальних показників рівня сформованості моральної культури особистості є мотиви поведінки. З цієї метою ми дали можливість студентам пояснити, чому вони обрали професію, пов'язану з аграрним спрямуванням.

В поточному навчальному році нами проведено дослідження в ЗВО аграрного профілю України з метою визначення показників мотивації вибору молоддю майбутнього фаху. В опитування приймали участь 83 студента. Аналіз результатів показав, що здійснення життєво важливого вибору студенти роблять, виходячи з платоспроможності родини (невелика оплата за навчання 36,5%), спирались на думку інших (наприклад, настанови батьків, рекомендації друзів – 23,1%), щоб забезпечити своє майбутнє (12,5%), бажання стати хорошим фахівцем (9,6%), продовжити навчання, щоб бути чимось зайнятим (8,6%), щоб реалізувати свої здібності в майбутньому (5,8%), продовжити сімейну справу (3,8%).

Зміни в переоцінці цінностей, що відбуваються в суспільстві, відзеркалюються не лише в поглядах та стосунках студентської молоді, але й у поведінці. У ситуаціях вибору виявляється альтернатива дій. А це залежить від того, які цінності сформовані в особистості.

Для діагностики ціннісних орієнтацій студентів ми використовували методіку М.Рокіча, де вибрали: 1) матеріально забезпечене життя (відсутність матеріальних ускладнень); 2) пізнання (можливість розширення своєї освіти, світогляду, загальної культури, інтелектуальний розвиток); 3) свобода (самостійність, незалежність у судженнях та вчинках); 4) щастя інших (добробут, розвиток та вдосконалення інших людей, усього народу, людства в цілому); 5) вихованість (хороші манери); 6) старанність (ретельність, дисциплінованість); 7) незалежність (здатність діяти самостійно, рішуче); 8) толерантність (до поглядів та думок інших, уміння пробачати іншим їхні

помилки та хибні погляди); 9) чесність (щирість, правдивість); 10) чуйність (турбота, піклування).

Дослідження показали, що найважливішими в життєвій позиції студенти вважають такі цінності: матеріально забезпечене життя (відсутність матеріальних ускладнень 19,4%); незалежність (здатність діяти самостійно, рішуче 14,8%); чесність (12,4%); пізнання (можливість розширення своєї освіти, світогляду, загальної культури, інтелектуальний розвиток 10,7%) свобода (самостійність, незалежність у судженнях та вчинках 10,2%); щастя інших (добробут, розвиток та вдосконалення інших людей, усього народу, людства в цілому 9,1%); вихованість (7,1%); старанність (6,8%); толерантність (4,8%); чуйність (2,6%).

Така орієнтація свідчить про недооцінку виховної роботи з молоддю, зниження інтересів до суспільно корисної діяльності, різке падіння престижу інтелектуальної праці. Разом з тим, очевидним є той факт, що сучасна молодь прагне незалежності і свободи дій, що є дуже значимим фактором у вирі сучасних подій в Україні.

Анкетування, проведене з метою виявлення рівня розуміння студентами таких моральних понять, як відповідальність, справедливості, порядності, миролюбності, людяності, дало можливість проаналізувати знання студентів про моральні норми.

Результати опитування має наступні показники: лише 35,2% респондентів правильно розуміють поняття відповідальності, 0,8% не дали відповіді і 64% не пояснили правильно. Категорію «відповідальність» студенти найчастіше характеризують як «обов'язки за свої вчинки», «відповідальність за свої вчинки» або «усвідомлення наслідків своїх вчинків».

Окремі відповіді характеризують відповідальність як «добробільне і совісне ставлення до справи чи людини», або пояснюють дане поняття виконанням обов'язків, які мають перед певними особами. Виявлення відповідальності студентство відзначає в основному у своїх вчинках, іноді в суспільно корисній праці, і зовсім рідко – у навчанні.

Опитана молодь зовсім не пов'язує відповідальність із суспільно-політичними інституціями. Жоден з опитуваних не бачить зв'язку між відповідальністю, активністю, творчістю, ініціативою. Лише в окремих відповідях студенти пов'язують відповідальність із справедливості, совістю, порядністю. У молоді даної вікової групи практично відсутня систематичність у самовихованні відповідальності.

Студенти, опинившись у суперечності між ідеальним уявленням і практикою реального буття, пасують перед труднощами, виявляють недостатню моральну стійкість, переконуються в тому, що жити треба тільки для себе, навіть не демонструючи зовнішню активність. Стає домінуючим тип із зниженим почуттям відповідальності. А це негативно відображається на формуванні повноцінної особистості і, зокрема, на формуванні її моральної культури.

Проведений нами аналіз знань про моральну категорію «обов'язок» свідчить, що 18% із числа опитаних лише частково охарактеризували це поняття. Більшість із них ототожнюють «обов'язок» із поняттям «обіцянками», які давали іншим особам, «справами, які потрібно виконати», що вказує на низький рівень знань про дані моральні норми.

Розкриття поняття «совість» викликало у студентів найбільше труднощів. Найчастіше цю категорію молодь характеризувала як «непотрібна в сучасному житті риса характеру», «почуття провини» або ж «здатність усвідомлювати свою вину». Розуміють суть поняття «совість» лише 0,4% опитаних, не розу-

міють 81%, а 18% респондентів зовсім не дали відповіді. Це свідчить про несформованість такого внутрішнього регулятора поведінки людини, як совість.

Розуміння поняття «власної гідності» нами було піддане спеціальному дослідженню. Більшість студентів ототожнює його із самоповагою. Розкрили суть цього поняття 17,8% опитаних («самоповага,

самоцінність, розуміння не лише своїх прав, але й обов'язків та відповідальності щодо оточуючого світу»), частково розкрили – 82%, не пояснили зовсім – 0,2% респондентів. Для більш широкого розкриття розуміння суті моральної категорії «гідність» ми поставили студентам запитання «Що означає поважати гідність людини?» (див.табл.1).

Таблиця 1

Що означає поважати гідність людини

№	Що означає поважати гідність людини?	I курс		II курс		III курс		Разом
		К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	
1.	Поважати її особистість	28	37%	27	36%	21	28%	76
2.	Бути ввічливим, тактовним	6	17%	17	48%	12	34%	35
3.	З повагою ставитись до прав інших, не зазіхати на них	24	29%	29	35%	31	37%	84
4.	Приходити на допомогу іншим	4	15%	12	44%	11	41%	27
5.	Шанобливо ставитись до інтересів, та поглядів інших	18	32%	19	34%	19	34%	56
6.	Уміти вислухати, дати можливість висловитись іншому	6	26%	8	35%	9	39%	23
7.	Самокритичність	2	17%	4	33%	6	50%	12
8.	Турбуватись про свій фізичний розвиток	19	36%	18	34%	16	30%	53
9.	Важко відповісти	15	38%	16	40%	9	23%	40
	Усього	122		150		134		406

Основними ознаками та виявленням поваги до людини, її гідності є визнання гідності іншої особистості, забезпечення рівності її прав, задоволення потреб, інтересів, надання свободи вибору. Виявлення цих ознак у поведінці людини свідчать про її висококультурний, гуманний рівень взаємин з іншими людьми. Але ми нерідко спостерігаємо, як людині важко розв'язувати конфліктні ситуації, сперечатись без образ, доводити свою правоту з гідністю, поступатися з доброї волі. Воно виражається в прагненні досягти взаємного порозуміння й узгодження різноманітних інтересів і точок зору без застосування тиску, переважно методами роз'яснення та переконання.

Як показало проведене нами опитування, більшість студентської молоді не дала відповіді на це поняття – 56%, ще частина респондентів (36%) ототожнює поняття толерантності з «вихованістю» або ж «ввічливістю». Правильно розуміють поняття «толерантність» 8,3% респондентів – це «стриманість своїх емоцій», «сприйняття думки інших».

Правильно з'ясовують суть моральної категорії «справедливість» лише 13% опитаної молоді, 36% респондентів не дали ніякої відповіді, а ще 51% пояснили неправильно. Найчастіше поняття «справедливість» трактувалось як «вчинки по совісті», «чесне ставлення» або ж ототожнювалось з поняттям моралі.

У результаті аналізу проведеного нами опитування з'ясувалось, що посередньо розуміють поняття «чесність» 47% опитаних студентів. Для них чесність – це «риса характеру, за якої людина говорить правду», або ж – це «говорити те, що думаєш»; 53% респондентів не відповіли на це питання.

Суть моральної категорії «добро» правильно розуміють лише 26% опитаних студентів («милосердя, допомога та любов до ближнього», «вчинки, що приносять користь іншим», «соціально позитивна, корисна діяльність»). 65% студентів дали неправильну відповідь, наприклад, «всі наші хороші вчинки», що дає підстави стверджувати про однобічність, виявлення егоїстичної спрямованості при висвітленні даного питання та спрямованість категорії «добро» лише на самого себе.

64% опитаної нами студентської молоді правильно розуміє суть поняття «порядність» і пояснює його

як «скромність, вміння гарно себе подати», «ставлення до оточення як до себе».

Під час дослідження ми зробили спробу проведення студентами самооцінки власних моральних якостей.

Результати опитування відображені у таблиці самооцінки якостей, виділених студентами, де категорія 1 – студенти 1-го курсу; 2 – студенти 3-го курсу; 3 – загальна кількість відповідей з тієї чи іншої ознаки та їх процентне вираження від загальної кількості відповідей (див. табл. 2).

Як видно з таблиці, домінуючого значення для студентів-першокурсників набувають такі особистісні якості, як порядність (95,9%) обов'язок (89,8%), совість, відповідальність (75,5%), працелюбність (68,8%). Разом з тим ці якості набувають подвійного змісту, тобто можуть бути названі не лише професійними, але й моральними.

Разом із тим слід відмітити, що такі важливі моральні якості особистості, як здатність до толерантності, доброта, не займають належного становища серед обов'язкових рис, притаманних сучасній молоді.

У плані нашого дослідження студентам було запропоновано дати самооцінку власних моральних якостей стосовно поведінки, діяльності, навчання, інших людей, природи. Чесними себе вважають 85% опитаних, порядними - 95%, справедливими - 71%. Дані показники свідчать про достатній рівень самокритичного ставлення студентів до своїх моральних якостей. Що ж стосується самооцінки моральних якостей (доброта, справедливість, гідність, совість, відповідальність), то виникають сумніви щодо їх об'єктивності, тому що більшість студентів, як показало проведене дослідження, не розуміють суті даних понять.

Проведене дослідження свідчить, що переважна більшість молодих людей має лише уявлення про окремі моральні категорії.

З огляду на ці проблеми, у процесі проведеного нами дослідження студентам було запропоновано назвати причини, що гальмують розвиток моральної культури молоді. Серед таких причин найчастіше студенти вказували на «економічну та моральну» кризи

Таблиця 2.

Шкала самооцінки моральних якостей

№ п/п	Якості	Кількість студентів, що назвали ту чи іншу якість			Відношення від загальної кількості (%)		
		1 (n=28)	2 (n=21)	Σ=49	1	2	3
1	Відповідальність	16	21	37	43,2	56,7	75,5
2	Обов'язок	22	20	44	50	49,5	89,8
3	Працелюбність	19	15	34	39,6	44,1	69,4
4	Чесність	26	16	42	54,1	38	85,7
5	Рішучість	16	9	25	64	36	51
6	Справедливість	15	20	35	42,8	57,1	71,4
7	Порядність	28	19	47	42,8	58	95,9
8	Незалежність	6	14	20	30	69,4	40,8
9	Організаторські здібності	17	12	29	58,6	41,4	59,2
10	Толерантність	9	6	15	60	39,8	30,6
11	Совість	24	13	37	64,8	35	75,5
12	Доброта	11	18	19	57,8	42,2	38,8

в суспільстві, що накладають природний відбиток на моральну поведінку та культуру молоді. У такій нестабільній ситуації моральна культура студентства формується переважно під дією «засобів масової інформації», «оточуючого середовища», «негативного впливу факторів субкультури». Досить часто серед причин низької моральної культури студенти називали «відсутність бажання самих людей розвивати свою моральну культуру», «непотрібність моральної культури», «бідність духовного світу», «байдужість до людей», «егоїзм: заради власного збагачення люди здатні на все». В багатьох анкетах були названі такі соціальні негаразди, як «зловживання молоддю алкогольними напоями та наркотичними речовинами», що сприяє, у свою чергу, не лише кризі моральної культури, але й загалом деградації підростаючого покоління. Важливо відмітити, що подібне дослідження проводилося нами більше 10 років тому. Змінився час, молодь, однак проблеми залишилися ті ж самі. І причини здебільшого повторюються.

Моральна поведінка характеризується тим, що дії людини визначаються свідомим вибором тих чи інших вчинків. Поведінка буде моральною, якщо осо-

бистість зважає, продумує свої дії, чинить із знанням справи, вибираючи єдино можливий, правильний шлях розв'язуваної нею проблеми. Упевненій поведінці відповідають стійкі внутрішні переконання особистості.

Моральна спрямованість людини розкривається не в окремих її вчинках, а в загальній діяльності, яка оцінюється, насамперед, через здатність особистості активно виявляти свою життєву позицію.

За що і проти чого виступає людина, що вона приймає, що відхиляє, стає зрозумілим для оточення з її висловлювань, моральна цінність яких буде безперечною, якщо її слова не суперечать учинкам.

Аналіз проведеного нами дослідження дозволяє зробити наступні **висновки**: у студентів перших курсів вищів не в повній мірі сформовані уявлення про масштабність міжособистісних зв'язків їхньої майбутньої діяльності, від яких буде залежати основний відсоток успіху у виконуваних ними роботі. Молодь не ототожнює свої професійні якості з моральними. І в цьому полягає основна проблема виховання майбутніх фахівців.

Список використаної літератури

- Байша К.М. Соціально-педагогічні умови морального виховання студентів у позанавчальній діяльності : дис. канд. пед.наук: 13.00.07. Херсон, 2000. 193 с.
- Бондаревская Е.В. Смысл и стратегии личностно ориентированого воспитания. *Педагогика*. 2001. №1. С.18-25.
- Бурдейна Л.І. Формування моральної культури студентів вищих навчальних закладів торговельно-економічного профілю : дис. канд. пед. наук : 13.00.07. Тернопіль, 2005. 198 с.
- Грязнов І.О. Система морального виховання майбутніх офіцерів прикордонників : моногр. Хмельницький, 2004. 370 с.
- Денищик О.І. Управлінська культура державних службовців (деонтологічні аспекти). *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2003. №2. С.186-192.
- Діуліна В.В. Соціально-педагогічні умови формування морально-етичної культури майбутнього керівника у сфері управлінської діяльності : дис... канд. пед. наук : 13.00.05. Харків, 2002. 187 с.
- Костів В.І. Методологічні засади формування базової культури особистості. *Вісник Прикарпат. ун-ту. Філософські і психологічні науки*. 2002. № 3. С.3-18.

References

- Baisha, K.M. (2000). *Sotsialno-pedahohichni umovy moralnoho vykhovannia studentiv u pozanavchalnii diialnosti* [Social and pedagogical conditions of moral education of students in extracurricular activities] (Unpublished Candidate's Dissertation). Kherson State Pedagogical University, Kherson. [in Ukrainian].
- Bondarevskaya, E.V. (2001). Smysl i strategii lichnostno oriyentirovanogo vospitaniya [The essence and strategies of personality oriented education]. *Pedagogy, 1*, 1825. [in Russian].
- Burdeina, L.I. (2005). *Formuvannia moralnoi kultury studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv torhovelno-ekonomichnoho profilu* [Formation of moral culture of students of the universities of trade and economics] (Unpublished Candidate's Dissertation). Ternopil National Pedagogical University, Ternopil. [in Ukrainian].
- Denyshchuk, O.I. (2014). *Kryterii ta pokaznyky rivniv sformovanosti moralnoi kultury maibutnykh yurystiv* [Criteria and indicators of the levels of moral form of culture of futures lawyers]. *Bulletin of the Khmelnytsky Institute of Regional Management and Law, 2*, 186–192. [in Ukrainian].

Diulina, V.V. (2002). *Sotsialno-pedahohichni umovy formuvannia* [Socio-pedagogical conditions for the formation of the moral and ethical culture of future manager in the field of management activity] Unpublished Candidate's Dissertation). V.Karazina Kharkiv National University, Kharkiv. [in Ukrainian].

Hriaznov, I.O.(2004). *Systema moralnoho vykhovannia maibutnikh ofitseriv prykordonnykiv* [The system of moral education of future officers of border guard]. Khmelnytskyi: NADPSU. [in Ukrainian].

Kostiv, V.I. (2002). *Metodolohichni zasady formuvannia bazovoi kultury osobystosti* [Methodological principles of formation the basic culture of the person.]. *Bulletin of the Carpathian university. Philosophical and psychological sciences*, 3, 3–18. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 14.04.2019 р.

Стаття прийнята до друку 20.04.2019 р.

Бурдейная Людмила

кандидат педагогических наук, доцент

кафедра математики, физики и компьютерных технологий

Винницкий национальный аграрный университет

г. Винница, Украина

КРИТЕРИИ И УРОВНИ СФОРМИРОВАННОСТИ НРАВСТВЕННОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ И СОСТОЯНИЕ ПРОБЛЕМЫ В ПРАКТИКЕ РАБОТЫ ВУЗОВ АГРАРНОГО ПРОФИЛЯ

Аннотация. Выявление уровня воспитанности студентов позволяет оценить эффективность применения форм и методов педагогического взаимодействия с целью возможности их дальнейшей корректировки; действенность определенных технологий обучения поможет выявить отклонения в нравственном развитии личности, определить недостатки, а также найти новые пути формирования этого качества личности. Целью исследования является определение состояния сформированности нравственной культуры студенческой молодежи вузов аграрного профиля. Основными методами исследования были анкетирование и опрос. Результаты данного исследования свидетельствуют о том, что у студентов первых курсов института еще не сформированы представления о масштабности межличностных связей их будущей деятельности, от которых будет зависеть основной процент успеха в выполняемой ими работе. Ведь тесная связь профессиональных качеств будущего специалиста и его морали вытекает непосредственно из самой сути экономической деятельности.

Ключевые слова: воспитанность; уровень; критерий; мотив.

Burdeina Lyudmila

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Department of Mathematics, Physics and Computer Technologies

Vinnitsia National Agrarian University

Vinnitsia, Ukraine

CRITERIA AND LEVELS OF FORMATION OF THE MORAL CULTURE OF STUDENT YOUTH AND THE CONDITION OF THE PROBLEM IN THE PRACTICE OF THE WORK OF THE UNIVERSITIES OF AGRICULTURAL PROFILE

Abstract. Identifying the level of education of students makes it possible to assess the effectiveness of the use of forms and methods of pedagogical interaction with a view to the possibility of its further adjustment; the effectiveness of certain learning technologies will help to identify abnormalities in the moral development of personality, identify deficiencies, as well as find new ways of forming this personality quality. To determine the effectiveness of educational work to ensure the effective formation of the moral culture of the student's personality, one should have a clear idea of the dimensions in the levels of education of students in their consciousness and behavior. This is the relevance of our research. Moral qualities are formed on the basis and in connection with other personal entities that reveal the attitude of man to society, labour, humane attitude towards people and fundamentally demanding of oneself. Entering into interaction, they generate new properties – the cultivation of an individual, his / her moral culture. Therefore, the purpose of our study is to determine the state of formation of the moral culture of student youth of the university of agricultural profile. The main methods of research were surveys, questionnaires, discussions, discussions, the content of which consisted in determining the levels of formation of moral culture of student youth. The results of this study indicate that the students of the first year students of the higher educational establishment do not have the formed idea of the magnitude of interpersonal connections of their future activities, which depends on the main percentage of success in their work. Young people do not identify their professional qualities with moral ones. And this is the main problem of educating the future professionals.

Key words: parenting; level; criterion; motive.